

IŠVENGIAMO MIRTINGUMO LIETUVOJE ALTERNATYVI PROGNOZĖ ATSIŽVELGIANT Į RIZIKOS VEIKSNIUS

Vadovas: dr. R. Gurevičius

Atsakinga vykdytoja: S. Mekšriūnaitė

Tikslas.

Atliktame tyrime buvo siekiama prognozuoti tikėtinus bendro mirtingumo ir mirtingumo nuo kai kurių išvengiamų priežasčių rodiklių pokyčius Lietuvoje iki 2080 metų, atsižvelgiant į rizikos veiksnių paplitimą populiacijoje.

Metodai.

Tyrimas atliktas naudojant australų sukurtą *Prevent* modelį, kuriuo pasinaudojus galima prognozuoti tikėtiną bendrą mirtingumą ir mirtingumą nuo kai kurių ligų remiantis duomenimis apie esamą gyventojų sveikatos būklę, rizikos veiksnių paplitimą. Pasitelkus *Prevent* galima numatyti, kas laukia ateityje, kalbant apie rūkymo ir alkoholio vartojimo sukeltus padarinius visuomenės sveikatai. *Prevent* atsižvelgia į rizikos veiksnių (rūkymo ir alkoholio vartojimo) paplitimą dabartinėje populiacijoje, prognozuojamus gyventojų skaičiaus ir struktūros pokyčius, esamą bendrą mirtingumą ir mirtingumą nuo tam tikrų mirties priežasčių, santykinę riziką, rizikos mažėjimo tempą išnykus rizikos veiksnio ekspozicijai.

Rezultatai.

Tyrimo rezultatai rodo, kad 20–64 m. amžiaus gr. taikomos rūkymo paplitimo mažinimo priemonės reikšmingai prisidėtų prie mirtingumo nuo plaučių vėžio sumažėjimo, tačiau galutinio rezultato reikėtų laukti iki 40 metų. Mirtingumas nuo lėtinių obstrukcinių plaučių ligų (LOPL) ir išeminių širdies ligų (IŠL) reikšmingai nesumažėtų, nes šių ligų etiopatogenetinėje grandinėje, greta rūkymo, svarbų vaidmenį vaidina kiti priežastiniai veiksniai, bei šių veiksnių tarpusavio sąveika. Antai, rūkymo paplitimo mažinimo priemonės reikšmingai nesumažintų mirtingumo nuo IŠL, nes šių ligų atveju veikia daugiau rizikos veiksnių: aukštas arterinis kraujo spaudimas, didelė cholesterolio koncentracija kraujyje, nepakankamas fizinis aktyvumas, netinkama mityba, nutukimas.

Alkoholio vartojimo 20–64 m. amžiaus gr. mažinimo priemonės galėtų reikšmingai sumažinti mirtingumą nuo kepenų cirozės ir tai pastebėtume per kelis ateinančius metus. Mirtingumas nuo kitos su alkoholiu susijusios mirties priežasties – kepenų vėžio – nėra aukštas, todėl ir alkoholio vartojimo mažinimo priemonės nepadarytų didelės reikšmės mirtingumui nuo šios ligos.

Sumažinus mirtingumą nuo penkių nagrinėtų mirties priežasčių bendras mirtingumas keistūsi mažai ir vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (VTGT) nežymiai pailgėtų, nes mirtingumas nuo plaučių vėžio, LOPL, kepenų cirozės ir kepenų vėžio daro mažą įtaką bendram mirtingumui, o IŠL, kuris sudaro didelę bendro mirtingumo dalį, yra mažai paveikiamas tyrime pasirinktomis intervencijomis. Žinoma, jog mirtingumas nuo IŠL yra sėkmingai valdomas kitomis, dažnai kompleksinėmis priemonėmis, kurių taikytame modelyje panaudoti nebuvo galimybių. Nepaisant to, veiksmingos rūkymo ir alkoholio vartojimo prevencinės priemonės gali sėkmingai sumažinti mirtingumą nuo kai kurių mirties priežasčių, o realybėje, tikėtina, bendras mirtingumas turėtų sumažėti (VTGT pailgėti), nes rūkymas ir alkoholio vartojimas yra ne tik tyrime nagrinėtų, bet ir kitų mirties priežasčių rizikos veiksniai.

Apibendrinimas.

Atlikto tyrimo rezultatai patvirtina, kad veiksmingos rūkymo ir alkoholio vartojimo prevencinės priemonės sėkmingai sumažintų mirtingumą nuo kai kurių mirties priežasčių, bet tai įvyktų pamažu ir per ilgą laiką. Dėl šios priežasties rūkymo ir alkoholio vartojimo paplitimo mažinimo priemonės reikia pradėti taikyti kuo anksčiau ir plačiu mastu. Geriausia yra taikyti pirminės prevencijos priemonės, kurios mažintų pradedančių rūkyti ir vartoti alkoholį gyventojų skaičių.

Daugiau informacijos Jums gali suteikti Higienos instituto Sveikatos informacijos centro Biostatistinės analizės skyriaus vyr. specialistė Sandra Mekšriūnaitė (8 5) 277 3302, el. paštu sandra.meksriunaite@hi.lt